

Frida Pistoriusová

POHÁDKOVÝ HERBÁŘ

Pistorius & Olšanská
Příbram 2009

© dědicové Fridy Pistoriusové, 2009

ISBN 978-80-87053-30-0

Vždycky jsem měla ráda mateřídoušku nejen pro její vůni, ale i pro příběh, který o ní napsal Karel Jaromír Erben.

Prála jsem si, aby i ostatní květiny měly své příběhy, které by vysvětlovaly jejich jméno, nebo poukazovaly na jejich vlastnosti.

Můj pohádkový herbář se snaží, aby děti pomocí příběhu si květin více všimaly a víc k nim přilnuly.

FRIDA PISTORIUSOVÁ

Podběl

Skřivan kamarádil se Sluncem. A když se jednou po dlouhé zimě vrátil z jihu na svou mez, vyletěl hned jak mýdlová bublinka ke Slunci a stěžoval si mu:

„Máme to my skřivani špatné. Jiní ptáci mají krásná hnízda v koruně stromu nebo v kvetoucím keři, vlaštovka v chlévě a rákosník v rákosí. Ale my jen na holé zemi. Čímpak si mám vyzdobit hnízdo?“

Slunce by rádo skřivanovi pomohlo, ale nevědělo jak, protože byl únor a země byla holá, studená. Chtělo pro kamaráda něco udělat, a tak se šlo poradit s architektem.

„Povězte mi, pane architekté,“ ptalo se Slunce, „čím by se dalo vyzdobit skřivánčí hnízdo? Je jen na holé zemi, není ani na stromě, ani v chlévě pod stříškou.“

„Tak co bychom tam dali?“ zamyslíl se architekt. „Záclony mu tam dát nemůžeme, protože nemá okna – koberec také ne, protože hnízdečko to bude asi příliš malé. Snad jen obrázek by se tam dal zavěsit.“

„A nemáte nějaký, pane architekté?“

„Ne, to se laskavě obraťte na malíře, ten vám poradí.“

Vypravilo se tedy Slunce k malíři.

„Potřebovalo bych obraz skřivánkovi do hnízda.“

„A jaký obraz by to měl být?“

„Aby se skřivanovi líbil.“

„Já skřivana tak dobře neznám,“ řekl malíř, „nevím, jak vám poradit, ale lidé si do svých bytů obvykle věší takové obrazy, které jim připomínají, co mají rádi. Co má rád váš skřivan, nevíte?“

„No,“ povídá Slunce, „já jen vím, že spolu kamarádíme.“

„Tak víte co? Udělám váš portrét v malém formátu a je to.“

„A kdy bude hotový?“

„Brzy, tak do půl roku.“

„To nejde. Já potřebuji ten obraz hned. Za půl roku se už bude skřivan chystat k moři na jih.“

„Dřív nemohu sloužit. Já jsem totiž umělec, víte!“ urazil se malíř.
„Když hned, tak hned. Obraťte se na fotografa. Ten vám udělá barevnou fotografii na to šup.“

Vypravilo se tedy Slunce k fotografovi. A tam už to šlo hladce. Dalo si udělat obrázek a ten poslalo skřivánkovi do hnízda.

To tenkrát v únoru vykvetl skřivanovi v hnízdě podběl, fotografie sluníčka.

A skřivánek? Radost měl velikou. Jak mýdlová bublinka se vznesl ke slunci a samou vděčností se zalykal.

Sedmikráska

Koza si vyšla na procházku a potkala na louce sedmikrásku. Nosem do ní strčila a už hubu otevřela, když sedmikráska promluvila.

„Copak nevidíš, že jsem sedmikráska?“

„No a? Sežeru tě.“

„Ale já umím být sedmkrát krásná.“

„To jsem zvědavá,“ řekla koza, naklonila hlavu na stranu, čekala a dívala se docela zblízka na sedmikrásku.

„Tak se dívej! Ráno, když se probudím a umyji se v rose, jsem čistá a bílá jak husí peříčko. To je má první krása.“

Když vyjde slunce, rozevřu takhle své lístky dokořán a udělám si z nich široký bílý límec. To je má druhá krása.

Pak si na mě sedne modrásek, myslí si, že mám pro něj na talířku připravený žloutek s cukrem. A to je má třetí krása.

Když mě vítr rozhoupá, jako právě teď, mávám svým šátkem na všechny strany. To je ta čtvrtá krása.

Mandelinkou si spínám zlaté vlasy. Jak se ti líbí má sponka – mandelinka ve vlasech, má pátá krása?

Z těch mraků nad námi za chvíli zaprší. Až mi první kapka spadne do korunky, zazáří jak diamant...“

Když pak opravdu zapršelo a slunce znovu vysvitlo, vysvětlovala sedmikráska:

„To je má šestá krása. – A k večeru, když si sepnu bílou korunku, ukážu ti na ní růžové kroužkování – svou sedmou krásu.“

„Mé,“ povídá koza, „to už jsou všechny tvoje krásy? Osmou nebo devátou nemáš?“

„Jakpak bych mohla mít osmou krásu, když jsem sedmikráska?“

„No tak vidíš, jsi jenom sedmikráska. A protože osmou ani devátou krásu nemáš, sežeru tě.“

I sežrala koza sedmikrásku se všemi jejími krásami. Koza přece kráse nerozumí a nikdy rozumět nebude.

Krokus (šafrán)

Velikonoční zajíci nejsou obyčejní zajíci. O velikonocích roz-
nášejí dětem malovaná vajíčka. Ale namalovat takové vajíčko
není lehké, tomu se musí už odmalička učit.

A malí velikonoční zajíci se opravdu učí malovat. Chodí každý den
na takovou neobyčejnou paseku, kde jsou velké pařezy a na těch paře-
zech hrnečky s barvami, misky a štětce. Malovat je učí jeden starý zajíc.

A na tu paseku přišel jednou strašně nešikovný malý zajíček. Když
mu starý zajíc řekl, aby si vzal vajíčko do levé tlapky, tak si je vzal do
pravé. A když mu řekl, aby namočil štětec do žluté, tak ho namočil do
zelené barvy. A když měl na vajíčku udělat fialové puntíky, zajíček se
po vajíčku rozmáchl tak, že si i ucho natřel na fialovo.

„To musíš pomalu,“ radil mu starý zajíc. „A když namáčíš, musíš ště-
tec do hrnečku odkápnout. A vajíčko drž opatrně, abys ho neupustil na
zem.“

Ale s nešikovným zajíčkem to bylo těžké. Nedal si říct. Namočil ště-
tec, neodkápl... vajíčko měl samou kaňku, samou čmouhu.

Starý zajíc prohlížel zatím vajíčka ostatním zajícům, pochválil, po-
radil, ale když zas přišel k tomu nešikovnému zajíčkovi, zamračil se.

„Ukaž!“

A tu se nešikovnému zajíčkovi tak rozklepaly tlapky, že vajíčko upus-
til na zem.

„Neříkal jsem ti, abys byl opatrný?! Vajíčka tu rozbíjíš! Běž si stoup-
nout na hanbu!“

A zajíček-nešťastníček šel. Musel si stoupnout na nejvyšší pařez
a musel tam jen tak stát, nic nedělat a být všem na očích. Sklonil tedy
hlavu až ke kolenům, styděl se a brečel.

Když měl jít druhý den zase na paseku, hrozně se mu nechtělo.

„Přece tam nebudu zase kazit vajíčka,“ řekl si zajíček a místo na paseku běžel do hustého mlází. Celý den se tam válel na hedvábné trávě, přetřhával pavučiny a chroupal borůvky. Domů se vrátil k večeru, jakoby nic. A tak to dělal den co den.

Blížily se Velikonoce. Každý velikonoční zajíc dostal nůši na vajíčka, která za rok namaloval. I nešikovný zajíček dostal nůši. Ale čím ji měl naplnit, když žádná malovaná vajíčka neměl? Nevěděl. Šel proto na radu k mamince.

„A jak to, zajíčku, že nemáš ani jedno malované vajíčko?“

„Když já neumím malovat.“

„To žádný zajíček zpočátku neumí.“

„Já za to nemůžu, že jsem nešikovný.“

„Nevymlouvej se mi tu, zajíčku. Nešikovní zajíci nemají třebaš tak pěkná vajíčka jak ti ostatní, ale ty nemáš vůbec žádné. S prázdnou nůšou jít do města nemůžeš, co bys tam dětem rozdával?“

„Tak co mám tedy dělat?“ A tak se zajíčkovi chtělo jít do města rozdávat dětem vajíčka!

„Podívej, zajíčku, já ti můžu poradit jen jedno. Jdi na paseku, řekni starému zajíci, cos prováděl a že bys to chtěl napravit. Třebaš nějaké to vajíčko ještě namaluješ.“

A tak se ten nešikovný zajíček vypravil zase na paseku. Šel hrozně nerad. Když tam přišel, nikdo na pasece nebyl. Všichni velikonoční zajíci si už doma chystali dárečky do nůší.

Co teď? Má se do toho pustit sám? Když bude pracovat celou noc při měsíčku, nějaké to vajíčko přece jen do rána namaluje.

Došel si tedy zajíček pro své hrnečky, nabral do nich barvu z velkých kádí. Hrnečky s barvami vzal do jedné tlapky, do druhé štětce... a pospíchal ke svému pařezu. A jak tak pospíchal, postavil se mu do cesty kámen. Zajíček přes ty hrnky na cestu neviděl, zakopl a natáhl se. Barvy vylil a ještě si břicho na kamenech odřel. Lekl se, ale hlavně mu bylo líto té dobré vůle, co měl. Všechno chtěl napravit, celou noc chtěl pracovat, jen aby mohl s nůšou do světa – a zas to dopadlo tak nešikovně.

„Ach!“ Zajíček si dal tlapky před oči, brečel a brečel a byl nešťastný.

Když nakonec všechny slzy, co měl, vyplakal a podíval se těma od pláče zarudlýma očima na svět, užasl. Právě na tom místě, co rozlil fialovou barvu, vykvétalo nádherné velké poupě, rozvilo se a vypadalo docela jako fialové vajíčko. A ze žluté barvy vykvetl žlutý květ, z bílé bílý. Zajíček se neudržel a všechny tři utrhl. Ale jen je utrhl, vyrostla na tom místě další a další poupata. Zajíček trhal jako divý a dával si je do nůše, až byla docela plná.

O Velikonočním pondělí si zajíček oblékl čistou kostkovanou zástěru, hodil si plnou nůši na záda a běžel k té bráně, co oddělovala neobyčejnou paseku od ostatního světa. U brány stál starý zajíc a prohlížel zajíčkům nůše. Odhrnul vždycky šáteček, kterým byla nůše přikryta, když byla plná, řekl „Další!“ a pustil zajíčka za bránu.

I nešikovnému zajíčkovi se starý zajíc podíval do nůše. Viděl, že je plná, a povídá: „Další!“ Vůbec si nevšiml, že tenhle zajíček má místo vajíček fialové, žluté a bílé krokusy.

Svět se před nešikovným zajíčkem otevřel. Rozběhl se se svou nůší k městu a tam svá poupátka schovával jak velikonoční vajíčka v zahradách.

Blatouch

Jedna straka se uhnízdila na hrušni starého Rambouska. Lí-tala neúnavně podél cest, sbírala ztracené penízky, plíšky a střípky – a jen je donesla do hnízda, hned se zase obrátila a hledala dál.

Jednou, když starý Rambousek seděl pod hrušní, uviděl straku s penízem v zobáku. Pozoroval ji, spatřil hnízdo... a protože byl zvědavý, vyšplhal se hned na hrušeň, straku chudáka vyplašil a kouká: v hnízdě našel pár penízků, lesklé střípky a stříbrný plíšek.

„No vida,“ řekl si Rambousek. Peníze, střípky i plíšek strčil do kapsy. „Jen si sbírej,“ povídá.

Straka se vrátila do hnízda – hnízdo bylo prázdné.

Musela začít znovu. Celý týden lítala sem a tam, ale našla všehovšudy jen jediný penízek. Za týden si Rambousek na straku vzpomněl zas, vyšplhal na strom a hnízdo vybral.

Straka hledala po celý další týden a našla už jen pár lesklých plíšků. A Rambousek, jak byl zlomyslný, i ty jí z hnízda vybral.

Rozhodla se tedy straka, že se odstěhuje. Ale dřív, než odletěla na dobro, zaklepala Rambouskovi na okno a povídá:

„Viděla jsem tolik zlata, že jsem ho ani unést nemohla.“

„Co?“ zeptal se Rambousek, jako by nerozuměl.

„Dole u potoka na louce je tolik zlata, že ho ani do nůše nepobereš.“

A protože byl Rambousek na peníze jako čert, vzal rychle nůši na záda a utíkal na louku, co mu nohy stačily. Jen aby ho nikdo nepředho-nil.

Opravdu! Zlato tam bylo. Celý se zadýchal, jak pospíchal. Nůši si už postavil na zem a chtěl se dát do sbírání. Ale propánakrále, co se to stalo? Místo zlata vidí samé žluté blatouchy.

„Hrom do toho!“ zaklel si Rambousek, a jak byl v ráži, dupl vši silou do země. Půda tam byla samé bahno a noha se mu do něj zabořila hluboko, až po koleno. Ať tahal, jak tahal, nemohl ji z bahnitě země vytáhnout.

„Hej rup,“ říkal si Rambousek, ale nohu nevytáhl.

„Pomoc!“ volal, „pomoc!“ ale protože už bylo k večeru a lidé z pole byli už všichni doma, nedovolal se nikoho.

„No tak, hej rup!“ zkoušel to znovu a znovu, ale nesvedl nic. Musel tedy na louce přenocovat. Rosa padala, byla mu zima. A zrovna tma se té noci udělala jako saze v kamnech. Ani jedna hvězda nevyšla. Netopýři nad ním lítali, sovy houkaly, žáby kvákaly. No hrůza! Strčil hlavu do nůše, tak se bál. Až k ránu si ji z hlavy sundal. Když se rozednilo, zkoušel to znovu.

„Hej rup, hej rup! Pomoc! Pomoc!“

Jarda Pašek vyjel první na pole. Slyší „Pomoc!“, a tak zajel s trakto-rem na louku.

„Rambousku, co je?“

„Copak nevidíš? Nemůžu se odsud hnout.“

„Chytni se za přívěs, vytáhnu tě.“

Jarda spustil motor a Rambouska vytáhl. A Rambousek, jak byl zkřehlý, nevyspalý, sotva poděkoval a pelášil si to k domovu.

Když přiběhl na dvůr, uviděl straku na hrušni.

„Apríl, apríl! To s tím zlatem byl apríl!“

„Já ti dám apríl!“

Rambousek popadl nůši a hodil ji po strace. Ta se ale vznesla do povětří, postavila si v lese nové hnízdo, znovu si je vyzdobila a na hrušni se už nikdy neukázala.